

Eindtermen VWO

Domein L

Inkomensverdeling

Domein L Inkomensverdeling

Eindterm 50:

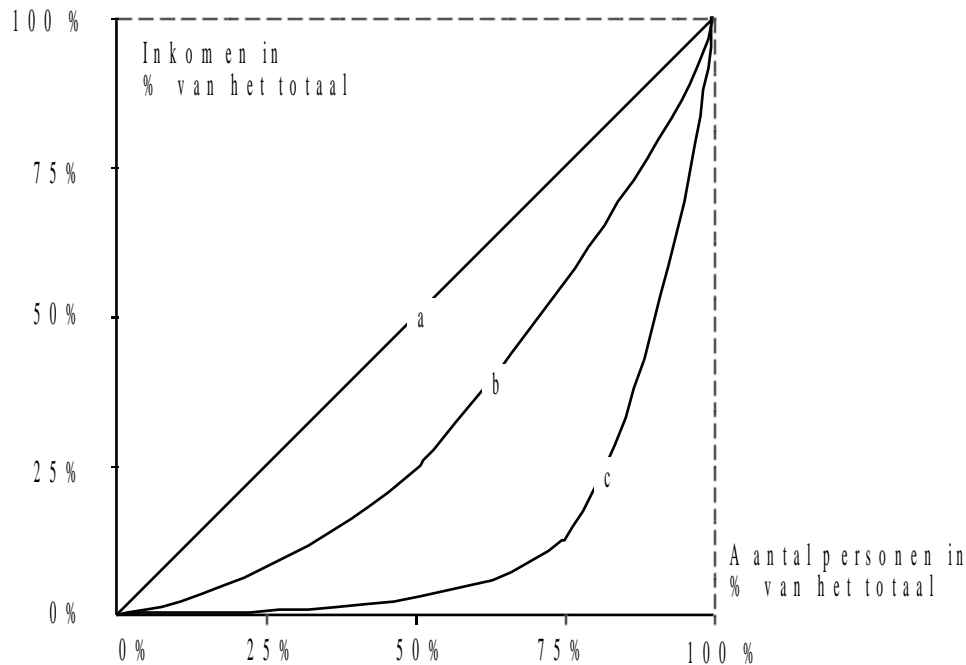
Primair inkomen:

inkomen (= loon + pacht + interest/huur + winst) ontvangen voor het ter beschikking stellen van de productiefactoren (= arbeid, natuur, kapitaal en management).

Personele inkomensverdeling:

De verdeling van het nationaal inkomen (= Y) over de (personen van de) bevolking.

Lorenz-curve:

- curve a)** Iedereen verdient evenveel (communisme).
curve b) Inkomensverdeling in ontwikkelde landen; het inkomen is genivelleerd (verschil tussen hoogste en laagste inkomens is gering).
curve c) Inkomensverdeling in ontwikkelingslanden; inkomensverdeling is scheef. (verschil tussen hoogste en laagste inkomens is groot).

Inkomensverschillen door:

a) <i>schaarste;</i>	vraag > aanbod bij bepaalde beroepen.
b) <i>opleiding;</i>	geschoolde en ongeschoolde arbeid.
c) <i>verantwoordelijkheid;</i>	leidinggevend en niet-leidinggevend personeel.
d) <i>productiviteit / inzet;</i>	loon op basis van productiehoeveelheid en/of gewerkte tijd.
e) <i>leeftijd;</i>	loon jongere werknemer < loon oudere werknemer.
f) <i>toeslagen;</i>	extra loon voor onregelmatig werk, gevaarlijk werk enz.
g) <i>vermogen;</i>	groter vermogen, meer inkomen uit vermogen (rente, dividend).
h) <i>geslacht;</i>	mannen verdienen vaak meer dan vrouwen voor hetzelfde werk.

Mogelijke gevolgen van inkomensverschillen:

Eenzijds prikkel tot (meer) prestaties en mobiliteit, anderzijds mogelijke sociale onrechtvaardigheid en migratie.

Eindterm 51:**Primair, secundair en tertiair inkomen:**

1)	<i>Primair inkomen:</i>	inkomen (= loon + pacht + interest + winst) ontvangen voor het ter beschikking stellen van de productiefactoren (= arbeid + natuur + kapitaal + management)
2)	<i>Secundair inkomen:</i>	= primair inkomen - inkomensheffingen (belastingen/sociale premies) + sociale uitkeringen + inkomensafhankelijke subsidies (bijv. huursubsidie).
3)	<i>Tertiair inkomen:</i>	= secundair inkomen + het profijt dat men heeft van de overheid via allerlei voorzieningen (bijv. studiefinanciering, onderwijs, goedkoop theaterbezoek enz.) - indirecte belastingen (bijv. BTW, accijnzen).

Nivellering / denivellering:

<i>Nivellering:</i>	verschillen tussen hoogste en laagste inkomens worden <u>relatief</u> kleiner.	Door: <ul style="list-style-type: none"> - Progressieve belastingen; hogere inkomens betalen procentueel meer belasting dan lagere inkomens - Inkomensafhankelijke subsidies verstrekken (aan lagere inkomens) - Maximum stellen aan inkomensstijging (aftopping)
<i>Denivellering:</i>	verschillen tussen hoogste en laagste inkomens worden <u>relatief</u> groter.	Door: <ul style="list-style-type: none"> - Degressieve belastingen - Inkomensafhankelijke subsidies afschaffen - Minima stellen aan inkomensstijging

Motieven voor de overheid om het gebruik van bepaalde goederen te stimuleren respectievelijk af te remmen:

<ul style="list-style-type: none"> - cultuurwaarde - milieu - gezondheid - (algemeen) welvaart
--

Merit-goods (bemoegoederen):

Goederen waarvan de overheid vindt dat ze voor iedereen bereikbaar c.q. betaalbaar moeten zijn. De overheid stimuleert het gebruik o.a. door het verstrekken van subsidies. Bijv. onderwijs, openbaar vervoer, culturele zaken (musea, theater).

Demerit-goods:

Goederen waarvan de overheid het gebruik afremt, o.a. door het heffen van accijns. Bijv. alcohol, tabak, benzine.

Sociale zekerheid en de economie:

Het Nederlandse sociale zekerheidsstelsel heeft een nivellerende werking; alleen de lagere inkomens ontvangen immers een uitkering.

Het stelsel heeft ook een positieve invloed op de economie via de vraagzijde omdat uitkeringsgerechtigden (kunnen blijven) consumeren dus effectieve vraag uitoefenen.

Eindterm 52*:**Inkomensverdelingen**

- 1) Personele inkomensverdeling (zie eindterm 50)
- 2) Categoriele inkomensverdeling

ad 1) **Personele inkomensverdeling:** (zie eindterm 50)
De verdeling van het nationaal inkomen (= Y) over de bevolking.

ad 2) **Categoriele inkomensverdeling:**
De verdeling van het nationale inkomen (= Y) over de categorieën:
loon, pacht, interest en winst.

$$Y = \text{loon} + \text{pacht} + \text{interest} + \text{winst}$$

$$Y = \text{looninkomen} + \text{restinkomen}$$

Loonquote: het procentuele aandeel van de lonen in Y (in Nederland $\pm 0,7$).

$$\text{loonquote} = \frac{\text{lonen}}{Y}$$

arbeidsinkomensquote: het procentuele aandeel van de productiefactor arbeid in Y (loontrekkers + zelfstandigen), (in Nederland $\pm 0,9$).

~~$$\text{arbeidsinkomensquote} = \frac{\text{loon + inkomen + zelfstandigen}}{Y}$$~~

NB: een variant hierop is de arbeidsinkomensquote bij bedrijven:

~~$$\text{arbeidsinkomensquote (bij bedrijven)} = \frac{\text{loon + inkomen + zelfstandigen}}{\text{toegvoegd waarde bedrijven}}$$~~

Loonruimte: Geeft aan hoeveel procent de lonen zouden kunnen stijgen zonder dat de winst van het bedrijf in gevaar komt.

$$\text{Loonruimte} = \text{stijging arbeidsproductiviteit} + \text{prijsstijging v.d. eindproducten}$$

Deze loonruimte kan worden gebruikt voor:

- *een loonstijging* (evenveel werken voor meer salaris)

Of voor:

- *arbeidstijdverkorting* (minder werken voor hetzelfde salaris)
- *scholing* (voorkomt eventuele toekomstige werkloosheid)

Deze keuze beïnvloedt de categoriele inkomensverdeling; een loonstijging verhoogt immers de loonquote en de arbeidsinkomensquote (productiefactor arbeid krijg relatief meer).

Loonkosten en arbeidsproductiviteit:

Loonkosten = bruto loon + werkgeversdeel sociale premies (+ ev. pensioenpremie)

$$\text{Loonkosten per eenheid product} = \frac{\text{totale loonkosten}}{\text{totale productie}}$$

Als: stijging van de lonen > stijging van de arbeidproductiviteit \Rightarrow loonkosten p.e.p \uparrow
 \Rightarrow kostprijs \uparrow \Rightarrow verkoopprijs \uparrow \Rightarrow concurrentiepositie verslechterd.

Als: stijging van de lonen < stijging van de arbeidproductiviteit \Rightarrow loonkosten p.e.p \downarrow
 \Rightarrow kostprijs \downarrow \Rightarrow verkoopprijs \downarrow \Rightarrow concurrentiepositie verbeterd.

Arbeidsinkomensquote, investeringen en werkgelegenheid:

Een stijgende arbeidsinkomensquote brengt de investeringen in gevaar (en dus ook toekomstige werkgelegenheid). Als de productiefactor arbeid een groter aandeel in het nationaal inkomen krijgt blijft er minder geld over voor investeringen en innovatie. De internationale concurrentiepositie en de werkgelegenheid komen dan onder druk te staan.

Extra / eigen aantekeningen: